

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Mikszáth Kálmán

Idő

"1942"

Személy

Szerző:

Cím:

Kapott-e Mikszáth Kálmán
nemzeti ajándékot?

Forrás:

Magyar Nemzet

Bu

(Hely)

1942. VI. 19.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Old)

Kapott-e Mikszáth Kálmán nemzeti ajándékot?

A Magyar Nemzet főszerkesztője a következő levelet kapta:

Kedves Barátom!

Lapod csütörtöki számában Bory István egy igen érdekes és tartalmas cikk keretében többek között megemlítette azt is, hogy édesatyám a nemzettől ajándékot kapott. Sem a cikkíró személye, még kevésbé a lap tendenciája, de legkevésbé a cikk beállítottsága nem indokolja, hogy ennek az „ú. n. nemzeti ajándéknak” legendáját épp ez alkalomból egyszer már a nyilvánosság előtt felvessem. De éppen az a jóindulat, amellyel a cikkíró ezt a kérdést kezelte, alkalomul szolgálhat nekem arra, hogy — tekintettel, hogy a legutóbbi időkben egész más oldalról gyakran felvetették ezt a kérdést és próbálták annak olyan beállítást is adni, mintha pl. én ebből az ajándékból mások — pl. a kérdéses cikkírók kegyelemkenyerén élnek; mégis csak egyszer szükségem látom, hogy nyilvánosságot kérjek ennek a legendának kellő megvilágítására.

A „Mikszáth-család nemzeti ajándéka” egy szép, a nemzet nagylel-

küségét visszatükrözni akaró legendakép született meg valamikor édesatyám és Beöthy Zsolt fejében. Abból a célból, hogy a nemzet dicsőségét emeljék, nem pedig azért, hogy ezt stigmának szánják az illető, hozzátartozói vagy utódai keserűségére!

Nagy nemzetek szokása nagy fiaiknak „nemzeti ajándékokat” jutlatni. (Hamarjában felemlítem Marlborough-t, Wellingtont, Sienkiewiczet, Tennysonst stb.; Bismarck már a királytól kapta Friedrichsruhet.) Erre büszke volt a nemzet, amelyik adta és büszke volt, aki kapta. (Magam is nem egyszer látam Londonban az Apsley-House előtt angolokat büszkén mutogatni az idegeneknek: „ez az a palota, amelyet a nemzet nagy érdemeiért a Vashercegnek adományozott”. De sohase tette hozzá senki sem gnyoros, vagy lekicsinyítő étel: most persze az utódai a mi munificenciánkból nem tartoznak házbért fizetni). Az ilyen nemzeti ajándék felemelő dolog, ha igaz!

Sajnos, a szóbanforgó eset nem igaz, csak legenda. Édesatyámnak adott „ú. n. nemzeti ajándék” sem nem ajándék, sem nem nemzeti eredetű (írta ez alatt, hogy egy

fillér adópénzzel nem járult hozzá senki). A jubileum alkalmából egy jubileumi bizottság alakult Beöthy Zsolt emléke alatt abból a célból, hogy a különböző kiadóknál szerkesztést szórt Mikszáth-munkákból egy egységes kiadást rendezzen. Ennek a kiadásnak jogdíjairól felerészben a Révai Testvérek Irodalmi Intézet egy nobiles gesztussal lemondott olyanféleképpen, hogy a maga számára csak a kiadói jutalékot tartotta meg, a jogdíjakat pedig (amelyek a fennálló törvények szerint amúgy is a szerzőt illetik mint munkadíjak), a jubiláris bizottság rendelkezésére bocsátotta avégett, hogy egy erdőrészt megvásároljon. Ez az erdőrész határos volt édesatyámuak már több évvel ezelőtt keserves munkájával megtakarított pénzéből vásárolt horpácsi és pusztaberki birtokaival. A véletlen úgy hozta magával, hogy ennek az erdőrésznek régi tulajdonosai éppen atyám édesanyjának: farádi Veress Mária-nak az elődei voltak. Ebből a tényből szólték meg a jubiláris ünnep egyik legszebb jelenetét, egy az elődök által eltékozolt birtoknak az érdemeket szerzett utód által leendő visszaszerzését.

Ha ez nemzeti ajándék lett volna,

akkor annak nyomának kellene lennie a törvényhozásban vagy a költségvetésben. Mutassák meg nekem akár a képviselőház, akár a főrendiház ilyen természetű határozatát. Ez az ajándék apám munkájából és abból a jóhiszemű idealizmusából született meg, amellyel azt hitte, vagy szerette volna hinni, hogy az országnak szerez örömet egy ilyen nagylelkűségre valló beállítással, amelyet a szóbanforgó tranzakciónak a bizottság adott, az ország nagylelkűségét hivatott megörökítése végett.

Dehogy is képzelhette volna szegény atyám, hogy lesz még egy olyan korszak Magyarországon, amikor az érdemből stigma lesz; arra jó, hogy emberek, akik egy fillérrel sem járultak hozzá a nemzeti ünnep eredményének emeléséhez, még kevésbé egy téglával ahhoz, hogy az ország dicsőségét emeljék, most selejtes eszüket ezen fogják köszörülni! Ki is gondolhatta volna, hogy lesz egy kor, amelyben érdemtellenül születettek nagy vagyonokat gyűjthetnek és érdemes férfiaknak szemére vehetik azt, hogy az országnak dicsőséget szerettek.

Kedves Barátom! Ha itt nemzeti ajándékról van szó, ezt az ajándékot a nemzet kapta és az én édesatyám adta! Ez az igazság egyik fele.

A másik fele az, hogy én nem ebből élek. Megnyugtathatom az

urakat, hogy én nem élek sem elvtagadásból, sem meghunyászkodásból származó jövedelemből, hanem becsületes, kemény munkával, függetlenül minden állami „bene”-lől tartom fenn magamat és családomat.

Különbözik is családi hagyomány nálunk, hogy a kormánytól semmit sem szoktunk elfogadni: viszont a nemzetnek mindent megadunk, ami tőlünk telik.

Édesatyám két nemzedéken át volt az ország egyik legbefolyásosabb kormánypartí politikusa (mellesleg legelső frója is.) Azt kaphatta volna, amit akart. Ezzel szemben soha, semmi címe nem volt, s egyetlen egy rendjele sem, egész haláláig. Pár napja halála előtt ajánlotta fel neki Tisza István az örökös főrendiházi tagságot, amelyet nem fogadott el. Végül az akkor már hatalomra visszatért Tisza István unszolására elfogadta a Szent István-rendet, azzal az indokolással, hogy a már közel egy év óta tartó jubiláris nemzeti ünnepekből nem szabad kikapcsolni az öreg királyt, mert ehhez annál kesőbbé van joga, mert a Szent István-rend, amely Arany Jánosé volt, később Jókaié, az ő személyében az irodalom megbecsülését jelenti, amelyet egyéni szempontokból visszautasítania nem szabad!

Atyám nagyon szép vagyont gyűjtött össze, mert éjjel-nappal dolgozott és szerényen élt, szegény, áldott